

Motion till riksdagen 2010/11:So312

av **Maria Plass (M)**

Gårdsförsäljning av alkoholdrycker

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillåta svenska gårdsproducenter att sälja egenproducerade alkoholdrycker i form av vin, öl och cider direkt till konsument.

Motivering

I och med Sveriges inträde i EU år 1995 upphörde flera av monopolerna på alkoholområdet, bland annat inom import, tillverkning och partihandelsförsäljning. Sverige valde dock av alkoholpolitiska skäl att behålla detaljhandelsmonopolet, Systembolaget. Detta villkorades med att Sverige inte fick diskriminera producenter inom EU. Det är ett villkor som idag gör att vi snarare diskriminerar producenter på den egna marknaden.

Svenska gårdar är idag förbjudna att sälja från den egna produktionen direkt till konsument. Alkohollagen ger Systembolaget ensamrätt att sälja drycker med en alkoholhalt överstigande 3,5 procent över disk. Systembolaget har således monopol på all detaljhandel av vin, starköl, starkcider samt andra spritdrycker. Sverige är det enda landet i EU där så är fallet. Finland har en motsvarande reglering av alkoholförsäljning över disk men har sedan år 1995 förenat sitt handelsmonopol med reglerad gårdsförsäljning. Gårdsproducenter kan därmed bedriva detaljhandel med egna viner, öl och cider utan monopolet som mellanhand.

Svenska gårdsproducenter av alkoholhaltiga drycker bör tillåtas en reglerad försäljning av egenproducerade viner, öl och cider direkt till konsument under kontrollerade former. Sverige kan, inom ramen för sin restriktiva alkoholpolitik och sitt medlemskap i EU, tillåta gårdsförsäljning och samtidigt bevara alkoholmonopolet för övrig detaljhandel. Kvalitet och kontroll kan säkras även när Systembolaget inte är mellanhand och ensamt försäljningsställe över disk.

Fel! Okänt namn på

För landsbygdsutvecklingen och företaget skulle gårdsförsäljning vara mycket betydelsefullt. Gårdsproducenter förädlar våra svenska råvaror och bidrar till ekonomisk utveckling och arbetstillfällen. Lokal mat- och dryckesproduktion bidrar till att göra olika landsdelar mer attraktiva. Svensk dryckeskultur skulle gynnas och vår tillgång till närproducerade alternativ berikas. Gårdsförsäljning kan vara en viktig del i förverkligandet av visionen om Sverige som det nya matlandet.

Vid tillåten gårdsförsäljning kan upplevelse- och landsbygdsturismen utvecklas och dess konkurrenskraft stärkas. Svenska och utländska gårdsbesökare kan då erbjudas en helhetsupplevelse motsvarande vad gårdsbesökare erbjuds i andra EU-länder.

Nya druvor och utvecklingsmetoder samt ett varmare klimat har fått svensk vinproduktion att frodas. Intresset för småskalig och närproducerad mat och dryck har ökat, därmed också utbud och efterfrågan av svenskt vin och andra alkoholprodukter. I Sverige finns omkring 30 vingårdar och 50 bryggerier varav 20 är små.

Systembolaget har på olika sätt försökt mota kraven på gårdsförsäljning med att utöka sin service. Svenska producenter har sedan år 2008 möjlighet att, efter ansökan, få sina produkter på hyllorna i den närmsta Systembolagsbutiken. En dokumenterad kundefterfrågan ska först påvisas och den lokala butiken få ett skriftligt godkännande från huvudkontoret, sedan kan produkterna lagerföras. Syftet var att förenkla för de mindre producenterna samt förbättra tillgängligheten för närkonsumenter och gårdsbesökare. Systembolagets sortimentspolicy är dessvärre ett okänt nålsöga och möjligheterna för småskaliga svenska producenter att ingå i sortimentet är fortsatt små. I ett nytt försök att mota kraven på gårdsförsäljning ("möta önskemålen från allmänheten och gårdsproducenterna") lanserade Systembolaget år 2009 en e-beställningstjänst. Gårdsbesökare kan med hjälp av beställningstjänsten handla genom Systembolaget på nätet för senare avhämtning vid något av monopolets egna försäljningsställen under öppettid. Tjänsten är dock ineffektiv eftersom den leder till ökad administration i flera led samt till ökade transporter. Framgången för e-beställningstjänsten har uteblivit, inte minst bland potentiella utländska gårdsbesökare, och tillgängligheten för konsumenten har inte förbättrats nämnvärt.

Frågan om gårdsförsäljning behandlades i Alkohollagsutredningen (SOU 2009:22). Utredarna gjorde bedömningen att tillåten gårdsförsäljning skulle inskränka Systembolagets ensamrätt samt vara oförenligt med EG-rättens regler om icke-diskriminering av utländska producenter. Systembolagets företrädare menade att gårdsförsäljning inte är förenligt med Systembolagets monopolställning och skulle strida mot gällande EG-rätt. EU-kommissionen gör dock en annan bedömning. EU-kommissionen gav i mars 2009, genom sin konkurrenskommissionär, sitt svar på frågan om det föreligger EG-rättsliga hinder mot att Sverige tillåter gårdsförsäljning. Beskedet var att Sverige kan tillåta gårdsförsäljning givet att svensk lag inte diskriminerar någon producent. Gårdsförsäljning är i motionärens mening förenligt med monopollet och ett undantag för gårdsförsäljning skulle inte per automatik fordra att det statliga handelsmonopolet måste avskaffas. En restriktiv alkoholpolitik

Fel! Okänt namn på

kan föras även vid en reglerad försäljning av alkohol från gårdar samtidigt som Systembolaget fortsätter sitt uppdrag.

Erfarenheterna från Finland visar på att reglerad gårdsförsäljning inte leder till nykterhetsproblem eller ökad totalkonsumtion. Försäljningen tillåts under samma tider som detaljhandelsmonopolets öppettider i det finländska exemplet och under kontrollerade former. Gårdsprodukter är i allmänhet för dyra och exklusiva för att attrahera den som vill missbruka istället för att bruka. Gårdarnas geografiska placering är dessutom oftast avsides. Beträffande risken för att produkter säljs till ungdomar samt för överservering, ska naturligtvis samma befintliga regelverk om en ansvarsfull alkoholhantering tillämpas. Alkohollagsutredningen redogjorde dessvärre inte för hur en tillståndsgivning till producent kunde inrättas så att kontrollen över alkoholförsäljningen vidmakthölls.

Regeringen har bemyndigat en särskild utredning med uppdrag att ta fram ett förslag till hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker kan ske på ett sätt som är förenligt med EU-rätten liksom detaljhandelsmonopolet och utan att det leder till negativa konsekvenser för folkhälsan samt utreda frågan om möjligheten att tillåta servering av alkoholdrycker på särskilda boenden (dir. 2010:21). Utredningen har antagit namnet Utredningen om vissa alkoholfrågor (S 2010:03) och den del som rör gårdsförsäljning av alkoholdrycker ska redovisas under våren 2011.

Eftersom den lokala mat- och dryckeskulturen är viktig för alla delar av landet, kan en lagstiftning om gårdsförsäljning inkludera producenter i tätbygden, tex. ölmikrobryggerier. De bör ha jämgoda möjligheter att sälja sina produkter direkt till konsument.

Stockholm den 21 oktober 2010

Maria Plass (M)